

Kazalo

Kazalo.....	1
O Ormožu.....	2
Predstavitev.....	2
Ormož in okolica.....	2
Geografska lega.....	4
Zgodovina mesta.....	4
Kraj.....	5
Izobraževanje.....	6
Kultura.....	6
Šport in rekreacija.....	6
Zdravstvo in sociala.....	7
Turizem in gostinstvo.....	7
Promet.....	7
Občina.....	7
Statistični podatki.....	8
Viri.....	9

O Ormožu

Življenje v Ormožu je prekrasno v vsi letnih časih. Spomladi gorice zadolijo v budoviti pomladni svetlobi, skozi poletje ozeleni listje naravnju, pod sončnimi žarki pa grozdnje jagode tihó zornó v žlahtne sadove. Beseni, ko so trte obrane, pa oživijo v doke kleti, ki vabijo v naša kraje.

Predstavitev

Ormož in okolica

Širšo ormoško okollco, kot obmejno ozemlje pogosto imenovano Kraj(i)na, sestavljajo jugovzhodna slemena Slovenskih goric in obdravska ravnica, ki jo eden od njihovih izrastkov prav pri Ormožu deli v dve polovici, imenovani Ptujsko in Središko polje. Medtem ko gorice od severa proti

jugu prečkajo potoki: Brezniški, Sejanski, Lešnica, Pavlovski, Libanja in Trnava, pa se ravnica razteza vzdolž Drave od zahoda proti vzhodu. Prav ta smer pa je najlažji prehod med osrednjo Slovenijo in Panonsko nižino ter je zato vedno pomenila najvažnejšo prometno os obravnavanega ozemlja, Sorazmerno gosta naselitev od neolitika dalje to najbolje dokazuje. Rimljani so prav tu skozi zgradili svojo itinerarsko cesto, ki je povezovala Poetovio s Savarijo po trasi Rogoznica - Strelci - Moškanci - Osluševci - Trgovišče - Mihovci - gričevja pred Ormožem - njegovo severno obrobje pod Hardekom - Zg. Pušenci - južno pobočje Huma - južno obrobje Šalovcev in Godenincev - potok Trnava - Preseka - Železna Gora - Sv. Martin na Muri.

Oh, te ceste se je pri Gorisnici odcepila tista, ki je vodila preko Ptujina in Zavrca proti Varazdinu. Prесеjevanje narodov in naselitev Slovanov v 5. in 6. stoletju je to cesto gotovo omrtvilo, čeprav je Ptuj s svojim mostom in ostankom prebivalstva verjetno obe stoletji preživel in svoje ime kot tudi imena bližnjih krajev in rek (Drava, Dravinja, Formin, Budina, Skorba, Vareja itd.) posređeval prišlekom. Pomembnost Ptuja in ceste proti vzhodu je znova oživel v času frankovskih Karolingov (796-899), posebno za vlade dočih knezov Pribine in Koclja (840-874), a ponovno upadla v času okupacije takrat še nomadskih in poganskih Madžarov (o. 900-0. 970). Ti so se po porazu na Leškem polju leta 955 in sledečemu bavarski ofenzivi začeli postopoma umikati iz naših krajev, vendar naj je ta umik z ormoškega ozemlja trajal kar okoli 250 let. Že pred letom 970 so bili osvobojeni Lipniško polje in vzhodni obronki Kozjaka, pred letom 977 pa Dravsko polje in vzhodno obrežje Drave med Kamnico in Dravci; iz tega sledi, da je meja že pred letom 1000 dosegla črto Selnica ob Muri - Hrastovec - dolina Rogoznice - Spuhlja - Dravci, na kar še spominja-jo značilna obmejna imena: Haag - Hrastovec, Straža, Strelci, Grmada in podobna. Meja se je ponovno premaknila šele sto let pozneje, in sicer ob koncu 11. stoletja, ko je vzdolž Mure preko Apaskega polja dosegla Radence, in okrog l. 1160, ko je vzdolž Drave preko Plujskega polja dosegla spodnji tok Pesnice, tako da je odletela po črti Radenci - Videm - Komina - Bratislavci - Formin - takratni izliv Pesnice v Dravo. Tudi na ta čas spominjajo stara krajevna in ljudska imena: Stara Gora pri Vidmu, Stražna Gora nad Tomažem, Strelci pri Moškancih, Mula pri Zamušanih, ki je cesta prečkala Pesnico, Trgovišče pri Veliki Nedelji in, pa tudi meja med nekdanjima pražupnijama Ptuj in Velika Nedelja ter med deželskima sodiščema Ptuj in Ormož.

Čeprav je bilo madžarsko obmejno ozemje navadno neobljudeno, to v našem primeru ne velja, saj sta na obeh straneh Drave vodili skozenj pomembni cesti proti zahodu. Tužna je pri Zavrču z brodom prečkala Dravo in se pri Gorisnici združila s severno, čuval pa jo je Borl kot madžarski antipod deželnoknežnega Drameka. Oh severni cesti se je razvilo naselje Holermus v okoliših predčasovne naselbine, zahodno od njega pa je nastalo Trgovišče (Altenmarkt) kot obmejna sejemska vas. Do velikega premika meje je prišlo šele po letu 1199, ko je sazburški gradnik Friderik II. Ptujski s pomočjo kraljnikov po odločitvi madžarskega napada sprožil protinapad, ki so ga podprli sosednji deželnoknežni ministeriali, na severnem krilu Radgonski gospodje, na južnem pa Drameški. Odključna bitka se je bila pri Veliki Nedelji, nakar se je meja premaknila onkraj Kraj(ine) do Trnave oziroma gričevja za njo. Na južnem krilu se je po padcu Borla meja ustalila na vzhodnih obronkih Haloz, na severnem krilu pa zasedbi Ljutomerskega polja na Muri, ki je obstajala in ostala nemško-madžarska meja vse do leta 1918. Medtem ko je bilo haloško ozemlje organizirano kot borlško gospostvo z lastnim deželskim sodiščem in je Ljutomersko ozemlje kot območje radgonskega in lutomerskega deželskega sodišča preslo postopoma v deželnoknežje roke, pa je ormoško ozemlje kot območje plujskega deželskega sodišča ostalo vse do leta 1439 sazburško (fevdnopravno) fevdno (leta 1803), vendar pa sta v njem ostali največ posesti Pruski gospodje in Nemški viteški red, saj je Ormož ostal po letu 1490 za Striberski. Središče pa po letu 1557 nekaj let celo za madžarski fevd. Čeprav Striburški niso na osvobojenem ozemlju prezešli fevdno in je malo arhaične zemlje, je bila ta posestno razdrobljena, saj sta le ormoško in velikonedeljsko gospostvo predstavljala posestna kompleksa, Zaradi takšnih posesti razdrobljenosti na obravnavanem ozemlju nastalo relativno malo ohranjenih fevdalnih arhitektur, pač pa mnogo stelskih in tlesetinskih dvojev ter toristav, v novem veku pa mnogo radniških dvorcev gosposkih hiš in podeželskih hiš. Vendar je od vsega tega ostalo le malo ohranjenega: gradova v Ormožu in Veliki Nedelji, pušava v Spodnji Striberji, gradci Ternar pri Hermancih ter vinogradi na Kejzarju, Svetinjah, Maleku in Kocu nad Veliko Nedeljo. Vse drugo je propadlo ali bilo uničeno v mnogih obmejnih bojih z Madžari, Turki Kruci in madžarskimi revolucionarji leta 1848.

V nasprotju s fevdalno je bila cerkvena organizacija enotnejša, saj je vse ozemlje obvladovala velikopadeljska pražupnija, iz katere se je po sredini 14. stoletja izdvojila vikariatna župnija v Ormožu, do začetka 17. stoletja pa vikariata pri Miklavžu in v Središču. V 18. stoletju sta se iz velikopadeljske župnije izdvojili kuratni pri Tomažu (1719) in v Podgorcih (1785), iz miklavžske župnije kuraciji na Kodelju (1788) in v Svetinjah (1788), kot podžupnici pa sta ostali cerkva v Krstniku na Humu nad Loperšičami in žalošine matere Božje v Središču. Poleg naštetih cerkva je po ozemlju raztresenih veliko število kapel in znamenj, ki s svojo raznolikostjo pomembno dopolnjujejo umetnostno podobo pokrajine.

Skicirana zgodovinska usoda obravnavanega ozemlja v srednjem veku je seveda vplivala na njegov nadaljnji razvoj. Iz kolonizacijskih zametkov se je v teku stoletij izoblikovala kultura specifične preteklosti. Med naselbinami so tri dosegle urbano sliko, ki so nastale vzdolž prometne osi in prevzele različne funkcije. Velikega gospostva, s čimer je pre-vzel vlogo upravne in gospostva mejaš hrvaškega Nedelišča kot pomembna obmejna in tržna p

Ormož

središče kot sedež pražupnije in komenda križniškega reda. Ostali kraji niso presegli vaškega nivoja, a so nekateri med njimi, kot Miklavž, Ivajnkovci in Tomaž, postali pomembna lokalna središča.

Kerenčičev trg Danes doživljamo ormoško okolico, sestavljeno iz gričevnatega sveta Slovenskih goric in ravninskih predelov Središkega polja, kot splet krajinskih oblik, ki ustvarjajo prijetno pejsažno raznolikost tipičnega prehodnega ozemlja. Ker tečejo skozi to pokrajino prometna pota, ki se stekajo in raztekajo v njenem središču Ormožu, uživa to sicer izrazito agrarno področje veliko prometno veljavo, ki mu bogato vinogradništvo ter naravne lepote in kulturne vrednote dajejo tudi pomembno turistično obkrožje. Že samo mesto Ormož s svojo lego nad

Trgovska hiša, Kerenčičev trg 1

Tomaž in Miklavž zaradi njunih naselbinskih kompetenc zaradi razgleda čaleč po Međimurju, posebno pomena svatim, ki z okoliškimi vrhovi preštevajo osrčje vinorodnih predelov mednarodnega slovesa.

Lepi pejsaži z nepozabnimi, posebno večernimi razpoloženskimi motivi ostanejo obiskovalcem v trajnem spominu ter jih vedno znova vabijo, da bi še kdaj obiskali ta od vinskega juga Bakha blagoslovljeni košček slovenske zemlje, ki se z izboljšanimi prometnimi, zlasti cestnimi povezavami in ravno tem gostinstva čedalje bolj odpira domačim in tujim turistom (obiskovalcem). Prldružimo se jim tudi mi in začnimo z obiskom vseh treh najpomembnejših tukajšnjih naselbin: Ormoža, Središča in Velike Nedelje.

Dravo, z gradom in parkom, urbano urejenostjo in zupno cerkvijo zasluži obisk in daljši postanek, ki ga je mogoče popestriti še z ogledom lokalne muzejske zbirke. V mestni okolici je potrebno posebej opozoriti na grad in romansko cerkev križnikov v Veliki Nedelji, na Humi z lepo veduto in še lepšim razgledom, na Središče kot zadnji slovenski trg na prasi in vavke Podravine, na muzici in Kou

Geografska lega

Mestno naselje leži na južni meji gričevja na visoki terasi nad reko Dravo, po kateri teče meja s Hrvaško. Ormož je križišče prometnic med Ljubljano, Mursko Soboto in Čakovcem in V. aradžinom (Hrvaška). Hkrati pa je tudi središče agrarne in predvsem vinogradniškega območja Ormoških polj. Na vzhodnem robu Ormoža se tegidralna cesta razcepi. Na sever zavije cesta proti Ljubljani, na vzhod pa vstopa na železnico cesta v Središče ob Dravi in ob km južni na mednarodni mejni prehod (2 km) na Hrvaško. Pri Ormožu se izteče vstrugo Drave široki kanal Hle Fortin. Drava pa tam preidev Ormoško jezero.

Ormoška okolica, sestavljena iz gričevnatega sveta Slovenskih goric in ravninskih predelov Središkega polja, kot splet krajinskih oblik, ustvarjajo prijetno pejsažno raznolikost tipičnega prehodnega ozemlja. Ker tečejo skozi to pokrajino prometna pota, ki se stekajo in raztekajo v njenem središču Ormožu, uživa to sicer izrazito agrarno področje veliko prometno veljavo, ki mu bogato vinogradništvo ter naravne lepote in kulturne vrednote dajejo tudi pomembna turistično obkrožje.

Zgodovina mesta

Ormož, mesto pod obronki Slovenskih goric, se ponša z bogato zgodovino. Spada med kraje, ki slovijo zaradi svoje poljedelske in zlasti vinorodne okolice. Mesto je raslo na naravni terasi nad reko Dravo, ki je že v preteklosti ponujala prebivalcem varno bivališče. Ker se tukaj tekle pomembne prometne poti, je bila ravnica nad reko Dravo poseljena že okrog leta 1200. Bronastodobni Ormož je po pomembnosti presegel vse okoliške kraje in ga prištevamo med največje naselbine v takratni Evropi. Bronastodobni Ormož je zamrl iznenada, mesto pa je doživelo ponoven vzpon šele v srednjem veku. Sicer madžarskega izvora je okoli leta 1200 postalo salzbursko, leta 1489 pa deželnoknežje mesto. Ormož je obdajal bronastodoben okop, sredi katerega sta v 13.stol. nastala grad in mesto. Tako je prvi zasedel vzhodno, mesto pa zahodno polovico razpoložljivega prostora. Mesto se je razporedilo okoli cestnega trga, medtem ko je našla cerkev s pokopališčem svoj prostor severno od njega.

Ormož

Prvič se Ormož v dokumentih omenja kot trg 1273. leta z imenom Holermuos, leta 1331 pa je dobil potrjene mestne pravice. Bil je patrimonialno mesto in so mu gospodovali vsakokratni lastniki gradu. Mesto Ormož se je razvijalo samostojno, grajske stavbe pa so bile od mesta ločene z obzidjem. Ime gradu Friedau je prevzelo tudi mesto. Mesto je skrbno varovalo svojo samoupravo, zato je prihajalo do sporov z lastniki gosposčine. Pomemben pečat srednjeveškemu mestu so dajali cehi, ki so bili povezani s cehi na Ptujju. Ob prihodu Turkov v Podonavje v 16. stoletju je mesto dobilo dodatne utrdbe in obzidje ter prevzelo vlogo obmejne obrambne utrdbe. V novem veku je bil Ormož mesto obrtnikov in maloštevilnih trgovcev, ki so povečevali dohodek z zemljo (predvsem vinogradi) v okolici mesta. Do sreda 18. stoletja je bil Ormož skoraj popolnoma slovensko mesto, kar so se začeli prisiljavati nemški obrtniki in trgovci, so se v drugi pol. 19. stol. pojavljale narodnostne napetosti med slovenskim in nemskim prebivalstvom.

V mestu se je dosti prezidavalo, saj je kraj pogosto zajel požar, pa tudi sovražni vojaki Ormožu niso prizanašali (Turki leta 1487, ob koncu 15. stoletja in leta 1532, madžarski uporniki 1605. leta, Kruci 1704. leta). Ob koncu 18. stoletja so v mestu na novo zgradili več hiš in usposobljenih je bilo več cestnih povezav. Najmenitnejše ormoške hiše so zgradili na glavnem mestnem trgu, ebino stavba magistrata je dobila prostor ob vzpenjajoči se glavni mestni ulici zahodno od trga. Ob današnji Ptujski cesti pa so se razrasle bogatejše vile, obdane z bujnim vrnovi. Leta 1803 je dobil Ormož pravice samostojnega magistrata. V 19. stoletju so v Ormožu začeli rušiti stari obzidje, pomembna objekta v mestu pa sta bila grad in župna cerkev. Grajski kompleks se je spojil z mestom. V nemehnih bojih za svoje pravice je Ormož dočkal leto 1848, ko so v mestu pripravili velike manifestacije in izobesili slovensko zastavo. Leta 1860 je do Ormoža pripeljal vlak, most čez reko Dravo pa so Ormožani dobili ob koncu 19. stoletja.

Tako so v 19. stoletju, ki je pomembno vplivalo na podobo Ormoža, Ormožani ob gradbenih posegih skušali preseči srednjeveški videz mesta. Novo zunanjo podobo je dobila večina hiš v mestnem jedru, katerega središče je postal trapezasti Mestni trg danes Kerencičev trg. Ormož je leta 1900 štel tisoč prebivalcev. Z nastankom nove države leta 1918 je postal Ormož slovensko mesto, ki pa ga je močno prizadela gospodarska kriza. Spremembe v političnem, gospodarskem in kulturnem pogledu so nastale po letu 1945.

Ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja je prišlo v Ormožu do gradbenih posegov in postavljanja novih zgradb na osnovi ožvljanja starih vrednot ormoške arhitekture in urbanizma, ki jih je mesto podedovalo iz krpnaste dobe in iz srednjega veka. To je zaokrožilo podobo mesta in povežalo Ormož v celoto. V novejšem času pa dajejo Ormožu ob pomembni prometni legi vedno večjo veljavo tudi naravne in kulturne lepote ter urbanistična urejenost mesta, vinogradništvo in izrazite turistične možnosti ši širšega ormoškega območja. Mesto Ormož spada danes med najlepša mesta na Slovenskem, ki je ohranil svoje posebnosti. To so mu omogočili predvsem estetski, arhitektonski in urbanistični pristopi pri obnovi mesta. Na prehodu iz 20./ 21. stol. je mesto dobilo številne nove objekte in pridobitve: gimnazijo, dom upokojencev, obnovljena je bila bolnišnica in zgrajena je bila obvoznica, obnavljajo se kulturno-zgodovinski spomeniki, mestno jedro dobiva novo zasnovo.

Ob koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja je prišlo v Ormožu do gradbenih posegov in postavljanja novih zgradb na osnovi ožvljanja starih vrednot ormoške arhitekture in urbanizma, ki jih je mesto podedovalo iz krpnaste dobe in iz srednjega veka. To je zaokrožilo podobo mesta in povežalo Ormož v celoto. V novejšem času pa dajejo Ormožu ob pomembni prometni legi vedno večjo veljavo tudi naravne in kulturne lepote ter urbanistična urejenost mesta, vinogradništvo in izrazite turistične možnosti ši širšega ormoškega območja.

Mesto Ormož spada danes med najlepša mesta na Slovenskem, ki je ohranil svoje posebnosti. To so mu omogočili predvsem estetski, arhitektonski in urbanistični pristopi pri obnovi mesta. Na prehodu iz 20./ 21. stol. je mesto dobilo številne nove objekte in pridobitve: gimnazijo, dom upokojencev, obnovljena je bila bolnišnica in zgrajena je bila obvoznica, obnavljajo se kulturno-zgodovinski spomeniki, mestno jedro dobiva novo zasnovo.

Kraj

Občina Ormož je del Rdečje pokrajine med Muro in Dravo, med slovensko - hrvaško mejo ter Gornjo Radgono in Ptujem. S tremi izrednimi občinami se Ormož lahko poslužuje vinom, nekdannje Poljanje ljudmi to pa se družijo v vinski kulturi, kulturi in občini.

Če bi sami želeli našo deželico, nam ne bi verjeli, vsaj vsega ne, zato vamino mi, nek, da jo doživite sami.

- Cerovec
- Gomila, Lešnica, Kijučarovec
- Hum
- Ivanjkovci, Jastrebec, Kajzar
- Kog
- Miklavž
- Ormož
- Osluševci, Podgorci, Sodinci vrh, Pušenci
- Runeč, Lahorščak, Svetinje, Malek
- Središče
- Velika Nedelja
- Ostali kraji

Izobraževanje

Znanje in delovne sposobnosti postajajo v modernih postindustrijskih družbah vse bolj odločujoč produkcijski in razvojni dejavnik. Izobrazba in sposobnost kreativne uporabe znanja postajata pomembna komponenta konkurenčne sposobnosti posameznih gospodarstev. Ormoška občina ima 14321 izobraženih občanov in od tega je 35,7 % takih z osnovno izobrazbo, 50,7 % jih ima srednjo izobrazbo, 3,1 % je takih z višjo izobrazbo in 2,9 % je takih, ki imajo visoko dodiplomsko in 0,2 % visoko podiplomsko izobrazbo.

Šport in rekreacija

Še danes je aktualen stari rek »zdrav duh v zdravem telesu«. V današnjem času živimo vedno bolj dinamično življenje in smo podvrženi vedno večjemu stresu. In ravno šport in rekreacija sta tista, ki v večji meri pripomoreta k psihofizičnemu ravnovesju in kondiciji. V Ormožu in njegovi okolici dobro skrbimo za rekreacijo, saj imamo kar nekaj športnih klubov in društev, katera so vedno pripravljena sprejeti nove člane.

Zdravstvo in sociala

Zdravje vključuje pojem blagostanja in varnosti. Odgovornost za zaščito in promocijo zdravja nosijo vse skupine v družbi. Danes je jasno, da odgovornosti za zdravje ni mogoče naprtiti zgolj zdravstvenim delavcem, ki skrbijo za zdravljenje bolezní in oskrbujejo bolnike. Zdravje je odgovornost politikov, načrtovalcev, arhitektov, učiteljev, gospodarstvenikov ter vsakič vsi. Razvijamo na izobčje ali socialno okolje.

Ustanove:

Bolnišnica
Zdravstveni dom
Lekarna
Center za socialno delo
Center za starejše občane
Dobrodelne organizacije
Veterinarstvo

Turizem in gostinstvo

Ormož, center kletkije, zajema širše ozemlje z ravnino in grmicevjem. Arheološka odkritja uvrščajo naš kraj med največja srednjeveška prazgodovinska najdbišča. Njegova lega nad Dravo z lepo urejeno graščino, parkom, celokvijo in urbano urejenostjo zasluži obisk in daljši postanek z ogledom lokalne muzejske zbirke. Številni sadovnjaki, vinogradi,leti, kulinarika pa številne domače in tuje goste še dodatno privabljajo v naše kraje.

Promet

Ormož je križišče prometnic med Ptujem, Mursko Surovo, Kakovcem in Varaždinom (Hrvaška). Na vzhodnem robu Ormoža se regionalna cesta razcepi. Na severu se odcepi proti Ljubomeru, na vzhod pa vzporedno z železnico cesta v Središče ob Dravi (10 km) in čez mednarodni mejni prehod (2 km) na Hrvaško.

- Železniški promet
- Avtobusni promet
- Mejni prehodi
- Bencinski servis
- Pomožne prometne storitve

Občina

Površina občine Ormož meri 212,2 km², na njej pa prebiva 17.771 prebivalcev. Ključna naloga občine in župana je v zagotavljanju pogojev za ploden gospodarski razvoj. Občina Ormož uspešno in učinkovito gospodarjenje podjetij in kmečkih gospodarstev pa je temelj kakovostnega in zdravega življenja naših ljudi.

Občina Ormož
Ptujška cesta 6
2270 Ormož

tel.: 02/ 741 53 00
faks: 02/ 741 53 27

e-pošta: obcina.ormoz@ormoz.si

identifikacijska številka za DDV: SI 29924464
matična številka: 5883687
transakcijski račun odprt pri Banki Slovenije: 01287010008046

zastopnik: Vili Trofenik, župan občine Ormož

Statistični podatki

Viri:

- Ormož skozi stoletja; Curk, Jože; Obzorja; Maribor, 1978
- Guide through Ormož and its surroundings; Curk, Jože; Veritas; Ormož 1998,
- Ormož in okolica : vodnik; Kerbler, Stojan; mošnja; publikacija; Ormož 1990,
- www.ormoz.si